

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — — — — — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJOSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

A rossz és lassu közigazgatás.

Az óriási bürokrata gép, mely a mi állami ügyeinket intézi, még patriarhális időből származik, midőn az ünnepélyes lassuság, a misera plebszel való nemtörődés a kor általános tendenciájának megfelel. Azóta ebben az országban sok minden megváltozott. Nincs intézmény, melyet a kor szelleme ne érintett volna friss leheletével. Csak a miniszteri hivatalosobák maradtak változatlanok. A helytartó tanács hatalma megdőlt, a magyar kancellária a történelem lomtarába került. De az ügykezelési módja, a formák, a sablonok még mai napig is, félszázaddal bukásuk után is kísértének és megkövesült állapotban nem éppen dicső halhatatlanságot élveznek.

Ha magánember, vagy akármelyik intézet úgy gazdálkodik és olyan rengeteg apparátussal mint az állami közigazgatás, olyan kevés és lassu munkát végezne, akkor már régen csödbe került volna. A tulnag, rengeteg idő- és pénzpocsékolással járó központosítás csodabogarái mindenki előtt ismeretesek. Ha pl. Krassó — Szörényben egy jámbor alreáliskolai tanuló két osztályt akart összevonni, az Budapesten a Hold-utcában kerül elbírálás alá. A vidéki számtiszt mérsékelt áru vasuti jegy iránti kérvénye annyi kézen megy keresztül, míg elintézik, hogy a reá pazarolt munkaerő költségéből egy fényes szalonkocsi is bőven futná.

Ezen rendszerből eredő kár mérhetetlen! Ha pénzben kiszámítjuk, mennyi teher haramlik mindegyikünkre a hivatalos copf folytán, akkor oly összeg kerül ki, amely fölér a direkt és indirekt adók millióival. És talán még nagyobb az erkölcsi és szellemi kár, melyet ez a patriarchális idők csontkamráiból fenmaradt irdatlan rendszer okoz. Az egyes tisztviselő, aki mint csekélyke kerék, ebbe a gépezetbe van illesztve, hiába védekezik a bürokratizmus lélekölő hatása ellen, lassanként érzi annak megörlő hatását. Neki nem szabad önállóan gondolkodnia.

Igaz, hogy ily viszonyok közt az intelligens, okos munkaerő lassanként elsatnyul és tisztán gépies bürokratává vedlik át. Hányszor halljuk a panaszt maguknak a tisztviselőknél szájából: „Én magam sem helyeslem ezt az intézkedést, de engem utasítottak. Én csak végrehajtó közeg vagyok és önállóan nem rendelkezem!”

Egy nemrég megtörtént epizód jól jellemzi ezeket az állapotokat. Egy vállalkozó azon kérdésére, mikor fogják már szeptemberben benyújtott és átvizsgált számláit likvidálni, azt a felvilágosítást nyerte, hogy tessék husvétkor megint jelentkezni. Az értelmes ember, akinek a kinnlevőség sürgősen kellett, erre protekciós uton kivítva, hogy a miniszter egy névjegyre oda-

kanyarította nevét és így felfegyverkezve újból megjelent az illető referens előtt. Negyvennyolc óra múlva megkapta a pénzét. A vállalkozó örömsugárzó arccal audienciára jelentkezett, hogy a miniszternek kegyét megköszönje. De az átszenvedett huza-vona keserű emlékezete alatt a hála elrebegeése után mégis csak kiszalasztotta a szavakat: „Nagyon sajnálatos, hogy az iparfejlesztés órájában Exellenciád külön protekciója kell ahhoz, hogy az iparos a bürokratizmus ellentállását legyőzze és hasznos herce-hurca nélkül pénzhez jusson.”

De addig, amíg a bürokratizmus csak a polgárságot sújtja, addig panasza hatástalanul hangzanak el és semmi változás nem fog történni. Hanem ha a dolgot mélyebben vizsgáljuk a észre vesszük hogy bürokratizmus egyszersmind a tisztviselőik rossz és csekély fizetésének is főoka. Ameddig a rendszer kényszeríti őket, hogy csak mechanikusan és szellemtelenül végezzék feladatukat, addig nem lehet szó arról, hogy ők az önálló, hatalmas munka árát megkapják. A miniszter jóakarata és humánizmusa vajmi keveset tehet ebben az irányban! Itt a kérelhetetlen gazdasági törvény érvényesül, mely szerint rendszeresen és állandóan semmi munkát nem lehet tulfizetni és sablonos, erőszakosan bonyolított, felesleges munkáért nem lehet a szükséges és produktív munka árát megadni.

Szélében elterjedt az előítélet, hogy a közigazgatásnak szükségképpen rossznak kell lennie és lassan kell dolgoznia. De a tapasztalat rácafol erre a nézetre. Vannak vállalatok, vasutársaságok, pénzintézetek, melyek terjedelemben meghaladják az állami adminisztráció egyes ágait és melyeknek gazdája nem áll szorosabb viszonyban a szervezettel, mint a miniszter resortjának embereivel. Ezek az adminisztrációk a legbonyolultabb funkciókat oly gyorsan és pontosan végzik, mintha minden egyes közeg egyszersmind vállalkozó és tulajdonos volna. egy személyben Ezeket az embereket jobban fizetik és jobban fizethetik, mert az apparátus gazdaságilag szervezve van és régi tapasztalat, hogy kevés jobb fizetésű munkás többet dolgozik, mint sok rosszul fizetett hivatalnok. Ezen a ponton keresendő tehát a problema megoldása. A milliók már megvannak. A közigazgatás egyszerűsítése és modernizálása, az ebből származó megtakarítás megadja bőven az anyagi eszközöket, hogy az állam tisztviselőinek szellemi munkához méltó tisztas megélhetést biztosítson. De ennek elengedhetetlen feltétele a közigazgatás gyökeres reformja s minden javaslat és eszme, mely a tisztikar kebeléből ezen nagy cél megvalósítása érdekében kiindul egyszersmind helyzetük javítását, javadalmak emelését a leghatásosabban mozdítja elő.

Szervezkedő városok.

Néhány év óta, mióta a városok vezetői egyesületekbe tömörültek, többször hallunk olyan reformtörekvésekről, amelynek célja a városok adminisztrációjának modern alapokra fektetése. Legutóbb is egy törvényjavaslat-tervezet látott napvilágot, amely sok tekintetben megérdemli azt, hogyfigyelembe vegyük, különösen azért, mert határozottan megnyilatkozik benne az a törekvés, hogy a városokat nagyobb önkormányzati joggal kell felruházni s kiváltképpen közgazdasági téren kell szabadkezet nyújtani a városoknak, hogy azok saját erejükből fejlődhessenek.

A törvényjavaslat-tervezet háromféle típusú várost különböztet meg és pedig törvényhatósági joggal felruházott városokat továbbá a vármegyétől függő egyrészt tanácsai szervezettel, másrészt polgármesteri szervezettel ellátott városokat.

A javaslat egyik rendelkezése szerint az egyes városok a környékbeli községeket beolvashatják magukba. Ez az intézkedés új s mindenestre sok vitára fog alkalmat nyújtani, mert hiszen a mi felfogásunk szerint ez a rendelkezés a községeket éppen az önkormányzati joguktól fosztaná meg, vagyis homlokegyenest ellenkezik éppen a javaslatba lefektetett törekvésekkel. Ha szabad a városokban az autonómia törekedni miért ne volna szabad épen a községeknek ma igen csekély autonómiájukat megőrizni? A tapasztalás is azt mutatja, hogy ha egy községet egy városba bekebeleztek, a leg-többször a község vesztett a bekebelezéssel anyagilag, mert hiszen egy súlyos városi adminisztráció terheit kellett magára vennie, aminek ellenértékét csak vajmi ritka esetben kapta meg.

Ez a körülmény azonban — ismételjük — vita tárgyát képezheti és bizonyára sokan vannak, akik ez intézkedés helyessége mások ellenben helytelensége miatt fognak pálcát törni. Mi csak a méltányosság szempontjából nem tartjuk helyénvalónak a városi autonómiát a községi autonómia hátrányára fejleszteni.

Jóval értékesebb a javaslatnak az a része, amelyik kimondja, hogy a városoknak jogukban áll üzemetek tartani és kezelni, még pedig akár magánügyi alapon, akár közhatalmi szervezettel. Tudtunkkal ez a joguk ezelőtt is meg volt a városoknak, de éppen itt Magyarországon fordítottak a legkevesebb figyelmet a közüzemek municipalizálására.

Nálunk a városok csak igen ritka esetben építenek villamost, gázgyárat, vagy villamvilágítási berendezéseket. A legtöbbször ezeket a hasznalhajtó vállalkozásokat spekuláns magánvállalatok kaparintják kézhez és csak nagy későre, amikor már egynéhány tőkepenzes alaposan felhízott a vállalkozások hasznából és a közönség megunta a vállalatok nyuzását, jut eszébe a városoknak, hogy egynémelyik közüzemet magukhoz váltsák.

A régiállapot tehát mindepképpen helytelen és ha a magyar városok azt akarják, hogy gazdaságilag fejlődjenek, nem szabad a közüzemeket kibocsátani kezükből.

Hány helyen tudta volna a drágaságot a legkisebbre csökkenteni, ha egy városi községi takarékpénztárt, hatósági husszékot vagy hatósági tejcsarnokot állított volna fel. Egy szával száz és száz oly dolog van, amit a városoknak nem szabad az u-sora forrásaivá tenni, hanem maguknak kellene kezükbe venni az ilyen intézmények, vállalkozások létesítését és igazgatását.

Persze ez a dolog most egykönnyen nem fog menni, mert a legtöbb városban hatalmi túlsúlyra kaptak azok, akik éppen a közönség kizsákmányolásából szereztek minden anyagi erejüket. Amíg tehát a klikkuralmat a városokban meg nem törlik, a míg a képviselőtestület és törvényhatósági bizottsági tagok többségét egyes városokban nem olyanok fogják alkotni, akiket a polgárok bizalma ültetett bele tisztségébe, addig csak kevésé számíthatunk — még ha létrejön is az új városi törvény — a helyzet javulására. Pedig itt volna a legfőbb ideje annak, hogy a városok gazdasági helyzete megjavuljon.

Azok a szociális intézmények, amelyek egy-egy falut kitudtak emelni az elmaradottságból, városokban csaknem teljesen ismeretlenek. Ez csak annak a bizonyítéka, hogy a városi társadalmi élet ma gyengébb, mint a falusi, a városok társadalmi életének vezetői nem állanak hivatásuk magaslatán. Reméljük azonban, hogy a városok vezetőinek nap-nap után erősülő szervezkedése, e téren fog leghamarább üdvös változásokat előidézni.

Jegyzetek a — Székelyföldről.

Nagyobb lármaival, több görögtüzzel még alig épült vasut, mint a koalíciós kormány székely körvasutja. Nem is közlekedési eszköznek készült, hanem nemzeti ajándéknak s ez már az építésnél meglátszott, bár csonkán, de átadták a forgalomnak, egy székely honatya, aki a balatonmenti büszke várromok egyikétől kölcsönözte nevét, igazán stilszerű beszédben köszöntötte az ünneplőre leránduló „nagy” államtitkár, Szerényit. Többek között felszólította, hogy a székelyvasut üzemvezetésénél már a külsőségekben is domorítsa ki a székely jellegét. A koalíciós napok nagy államtitkárában lakott annyi humor, hogy még ezt is megígérte. És bátran ígérhette is, mert, a székely körvasut ugyancsak magán hordja a székely jellegét. Hogy többet ne említsünk, keresztül szeli az ország legnagyobb márványtelepeit, de a gazdag telepek ma is éppen egy paragon hevernek, mint a vasutépítés előtt. Azaz rövid ideig rájuk irányult a közfigyelem, mert a vasuti töltéseket márványkavicsal építették. És a drága vasut, — a reklámvasut, — alig vitt fellendülést a vidékre. Azaz mégis. Éjszakánként mélyebbre ereszkedik a csillagos ég a székely körvasut mentén, a hegyek oldalán, a keresztvölgyekben a fénypontok egész sora gyulad ki. Nem, itt nem ipartelepeket jeleznek a csillagos fénybe olvadó fénypontok, hanem favágótelepeket. A székely körvasut jelentősége főképpen abban áll, hogy előmozdítja a székely erdők kikapcsolását. Ipart nem terem, ami természetes is, hogyha az előkészületeit vesszük tekintetbe. Mert a vasut, — t. i. a helyi érdekeket szolgáló vasut — csak úgy felel meg igazán céljainak, hogy ha már a kezdeményezésnél belekapcsolódik a vidék sajátos érdekeibe.

Ilyen az átszelt vidék sajátos érdekeibe belekapcsolódó vasutnak ígérkezik a homoródvölgyi helyi érdekű vasut, amely már azért is nevezetes, mert a jelek szerint ez lesz az első egészséges alapon épülő székelyföldi vicinális. Ezt a vasutat azért építik,

hogy az iparfejlődés lehetőségét megteremtse és a félreeső völgy példát fog mutatni az egész Székelyföldnek.

A Homoródvölgy a székelyföld legérdekesebb pontjai közé tartozik. Csendes félreeső völgy, majdnem völgyatlan, amelyben ma a földművelés, állattenyésztés és az erdőgazdaság a gazdasági élet alapja. A völgyet környező dombokról eltűntek az erdők és helyüket a mélyebb részeken fekvő szántóföldek, a magasabban fekvő részeken pedig a legelők foglalták el. Tul a völgyet szegélyező dombhátakon az erdők öve kezdődik, ez a völgy gazdaságának alapja. Csak hogy az erdők mesze fekszenek a vasuttól és ezért a fa ára a helyszínen nagyon alacsony. Ha fakeskedő vásárolja meg az erdőt, úgy nagyon keveset fizet érte, de a drága fuvar miatt így is alig keres rajta, ha pedig a tulajdonos maga értékesíti fáját, akkor egész idejét a fuvarozás veszi el. Ezért a Homoródvölgyben állandó a stagnálás, a sajátos gazdasági élet nem adja meg a haladás feltételeit.

Pedig a Homoródvölgyének roppant kiaknázatlan természeti kincsei vannak. Az északi, északkeleti és északnyugati domb- és hegyvidék hatalmas vasérctelepeket rejt magában. A vasérctelepek mélyebben fekvő része szén-savas vasérc, a magasabb telepreket barna és veresvasérc alkotja. Ott, ahol a telepek a felszínre bukannak el vannak málna és pompás festékanyagot szolgáltatnak. Ma még csak egyetlen kis gyár foglalkozik földfesték készítésével, a hargitaligeti Riemer-féle festékgyár. A vasércet is egyetlen kohóműben dolgozzák fel, a szentkeresztbányai Lántzky-féle vasműben. Pedig ezekre a nagyértékű telepekre a virágzó vállalatok egész sora támaszkodhatnak és pedig különösen a mi vasércben nem tulajdonos országunkban. A vasérctelepek szomszédságában mész- és márványtelepek vannak huzódik. A becses nyersanyagból ma csak néhány kisebb tömböt szállítanak le nagyritkán a székelyudvarhelyi márvány és kőipari szakiskolába. De a legbecselesebb kincse a Homoródvölgynek a szén. A Székelyföld használható barnaszénben szegény, egyetlen szénbányája a köpeczi, csak gyenge lignitet termel, míg a homoródvölgyi barnaszén 5500 kalóriájú és így a szilvölgyivel versenyképes. Eddig csak néhány primitív kézfúrásal és rosszul telepített rövid tárnával tárták fel, no meg a patak vize vájta magát néhány helyen a széntelepek közé.

Mindezek a természeti kincsek eddig paragon hevertek, mert a félreeső völgyben túlnagyok voltak a szállítási nehézségek. Végre a széntelepek tulajdonosa, Schwartz Adolf esztergomi bányavállalkozó vette kezébe a vasut ügyét és Homoród állomáshól kiindulva helyi érdekű vasutat épít a völgybe, hogy a paragon heverő szénterületen bányászatot létesíthessen. Vagyis a homoródvölgyi vasut azért épül, hogy egy létesítendő üzem megindítását lehetővé tegye és ezért az első egészséges alapon nyugvó székelyvasutnak tekinthetjük. Ez a vasut fog példát nyújtani arra, hogyan lehet a természeti kincsekben gazdag, de gazdasági fejlődésében elmaradt Székelyföldön ipart teremteni.

— **Olcsó és szép kiadású román kath. imakönyvek** színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók Betegh Pál könyv-, zenemű-, papíros-, író- és rajzszervezetében Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. alatt. Angyal kenyér, Igazi égi manna, Mária virágos kertje, A szerelem szent szövetsége, Vezércsillag stb. A legegyszerűbbtől a legdíszesebb kötésig, minden izlésnek megfelelő imakönyvek érkeztek. Ajánljuk a főt, papság és a jóindulatú hívek figyelmébe. Alkalmi és ünnepi ajándéknak egy szép kötésű imakönyv a legkedvesebb emlék.

Való-e a tagosítás — Etédnek?

Irta és az etédi olv. körben 1912. márc 1-én elmondotta: **Bálint Zoltán.**

A tagosított birtokot mindenki nem keríti be, ha bekeríti is sövényvel, (sátoros kerttel), gledicsiával, akkor a sövénykerítés a legjobb helyeket elfoglalhatja. Továbbá ezektől jobbra és balra félméternyire ugrszólva a gyom, nedvesség, és az árnyék miatt, pang a növényzet. Mennyi drága hely kallódik így el. A sövény közé mennyi veréb rakja fészket, mi gabona éréskor nem kedves vendége a gazdának. Ez pedig megdönti az érvelést, hogy a sok barázda mennyi helyet foglal el a tagosítatlan határban.

Etédől a kőrispataki úton haladva Sajgó malmáig van körül belül az út és a patak között 120 kat. hold föld. Mikor a patak kiönt, akkor e nagyterület növényzetének vége van, mit csinál a gazda, ha minden évben tagja ilyen veszélynek van kitéve. A víz szabályozására, ha az egész tagját eladja, akkor sem elég az ára.

Etéd határában van 19 patak, melyeknek ha mindegyike megárad 500 hold területet veszélyeztet. Most a kinek tagja e patakok közé esik, elmondhatja: „Mi lehet az, a mi gazdaságunk látszik, de a romlás megannyozott óramutatója? A tagosítás. Mert az ilyen gazdag a papíron, de nem gazdag a valóságban.

A tagosítás létre jöttkor a dülő utakat is ki kell tüntetni. Minden esetre sokszor a legjobb termő helyek vesznek el, így Etéden dülő utra 400 hold elvész. Istenem! hány gazda boldogul élne belőle.

Állítják azt is, hogy tagosítatlan birtokba sok az elszántás, elkaszás. A tagosítottba nincs, hogyan hisz tagját mindenki nem keríti be, s a határ egyszerűen csak borozda, hat nem történhetik meg akkor az elszántás vagy elkaszás? Bizony meg s akkor a birtok háborítási perek még inkább napi renden volnának, s annál nehezebb lenne, ment idegen idegennel perel, míg a verbeli rokonság között ki lehet békülni. (Sajnos e tekintetben az élet mást igazol Szerk.)

Hogy a tagosítatlan birtoknál a munkásokat nem lehet ellen őrizni, itt Etéden lehet. Mert az etédi gazda felemás munkát nem végez. Mikor egyik földjét learatattja munkásaival, megy a másikra s velők van velők dolgozik s példaadással serkenti a munka becsületes végzésére. Hisz az a járkálás egyik földről a másikra még jól esik az aratás vagy kaszás által kifáradt deréknek.

Hogy a tagosítással az élelmiszerek nem lesznek olcsóbbak az bizonyos, hogy az adó nem fog kisebbedni az még bizonyosabb és hogy nyomorult szegény elég lesz az a legbizonyosabb.

A kik tagosítani akarnak egyik érvük az, hogy a tagosított birtokban a gazda együtt dolgozik gyermekeivel. De ha meghal mi lesz a taggal? Feloszlik az bizonyos, vétel, csere, örökösödés után 20 év alatt megszűnt a tagosítás. De azt is hangoztatják, hogy a gazda nagyobbik gyermeke örökölje a tagot s a többi gyermeket készpénzben fizessék ki. Teringettél! Hisz akkor a 10 holdas tag is egy majoratus! Mennyi majoratusok! Szegény Etéd! Hát mi lenne a többi gyermekekkel? Iparosok legyenek? Hiszen akkor Etéden lenne 150 csizmadia, 50 asztalos, 50 kovács stb, mert Etéden 60 olyan gazda van, kinek átlag van 5 gyermeke, de tagosítás esetén 10 holdas tagok alig volna. Most boldog mert a nagy legelőn állatot tarthat, de akkor tarte-e az a jövő titka.

Szegény szülő mennyi gyermekét téved az ilyen majoratus után bűnös utra, kik a rendőrhatalomnak gyűjtik meg dolgait.

Hát a jégverés okozta kár, ha a jég a tag felett huzódik végig. Ugyan erre azt mondják: „Biztosít a vetésd”. Igen. De én

kérdem, mikor térítette meg a biztosító társaság a kárt teljesen. Soha! Mert a becsülők, azok az ügynökök, kik annyit értenek az ily kár megbecsüléséhez, mint az az ács a harangöntéshez.

Hová lenne a közegészség ügy? Mily költségbe kerül a messzefekvő tagba, — ha odaéptik a lakásokat, — az orvos kivitele.

Még egy fontos dolog. Néhai Kendi Kandida hagyott Etéd községének 100 holdnál több, jó birtokot. Ezeket birja haszonbérbe sok kis birtokos. Maga munkálja, van dolga nyáron át s ez az oka annak, hogy nálunk napszámos hiánya van. Ez jó jel. Most ez a nagy birtok egy tagba vonatik rendezesen zsidó bérlő kezéhez jut, s egy ember megszirosodik, 40—50 nyomorog.

Az 1908 évi VII—XXXIX. t.-c.-nek oda módosította, hogy ha a birtokosok egy negyed része kéri a tagosítást, a hivatalból állam költségen vitassék keresztül.

Hát mi lesz a birtokosok három negyed részével? Szerintem a többség akaratának kell döntenie. A törvény ilyen módosításából kilátszik a lóláb, t.-i. tizenöt nagyobb birtokos akarja a tagosítást, de 400 középirtokos nem. 400-nak egy negyed része 100. Ebből levonva a 15 nagyobb birtokost, marad 85.

Ezt a 85 birtokost úgy hozzák be, hogy ezen 85 birtokosnak, van egyenként egy-két darab földje — inkább haszonbérés földből élnek, az ilyenekkel pressziót gyakorol a 15 nagybirtokos, s utánnuk megyen a 85 kisbirtokos is, ki van az egy rész s kérhetik a tagosítást. Hisz ez a legnagyobb család a világon. Láthatják uraim, hogy a tagosítás Etédnek nem való, s ha a boldogságot élvezni akarják, akkor ragaszkodjanak szentül földjeikhez. Látom szavaimat: „Ne rabold meg a szegényt, a nyomorgót el ne nyomd, mert Isten is megrontja az ő megrontójuk lelkét”.

HIREK.

— **Székely Testvérek!** A védtelenek az üldözöttek, az igazságot szeretők, az emberbaráti eszméket, a közműveltséget terjesztők és azokért lelkesülni tudók rendíthetetlen előharcosa volt 17 esztendőn át a »Székely-Udvarhely«. Sok igazságtalanságot visszavert. Sok gyalázatos visszaélést lerántotta a leplet. Mindig a mások előhaladásáért küzdött. Inkább a száraz, sokszor keserű kenyér mellett maradt, míg annyian bőséges kincsekben könyököltek, de kibontott zászlóját soha sem árulta el. Az ármány, az irigység, a rosszakarat ezer nyilait röpitették feléje alattomosan. Számátalanszor életére törtek, de mindannyiszor üldözői voltak a vesztések, a megszegylenültek, mert az igazság fegyverei ellen hiába küzdenek a gonoszok. Ha ezek a kőzismert elvek, a »Székely-Udvarhely«-nek a tisztesség határain belül követett irányja lelkesíti továbbra is széleskörű olvasó közönségét. Ha azt akarják, hogy e vármegyének legyen egy igazán szabad, valóban függetlenségi organuma, úgy minél intenzívebb, minél hathatósabb pártolást kérünk, mert e lap ereje — a közönség leg-sajátabb érdeke, amelyet jövőben is szolgálni kíván.

— **Homo regius?** A Khuen-kormány lemondása óta vajudó válság egén a szorongató mungó-keblekbe édesreményt gyujtott az a halovány csillagocska, hogy Ő Felsőge Khuen grófot az ellenzéki vezérferfiakkal való tárgyalással bizta meg. Ezt a halvány derengést sietnek is dermedező tagjaik melegengetésére felhasználni, s a félhivatalosok utján villaggá kürtölik, hogy megvan mentve a dicső husos fazék, megva mentve a Tisza, Andrassy, Apponyi klik hatalma. Az ember, ha ezeken a képtelen és világgá kürtölt hi-

reken csak mosolyogni tud, hiszen azt már mindenki tudja, hogy a megbízás távolról sem jelenti az ő dezignálást, bár kevesen tudják, miszerint Khuen nem mint homo regius a saját útjait egyengetheti, hiszen az ő politikája menthetetlenül és végleg elbukott. A Khuen küldetésének egyedüli célja az, hogy végre éppen ő értesse meg mindenkit, akiket illet, hogy a rezolúziót teljesen el kell ejteni, azt érdemben és formailag is vissza kell szívní. Az illetékes körök teljesen tisztában vannak azzal, hogy a Khuenel való további kísérletezés teljesen céltalan, s minthogy az idő veszedelmesen halad előre, a nemes grófnak csütörtöki kihallgatásakor értésére fogják adni, hogy a kibontakozás érdekében egészen más egyénekhez fordulnak. A csütörtöki audientia után Lukács Lászlót és még esetleg más politikai kapacitást hallgat meg a király, a kiknek feladatuk lesz végre egy egészséges kibontakozási alap megteremtése, s a mágánások szövetségének félreszorítása.

— **Vármegyei közgyűlés.** Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága ez évi tavaszi rendes közgyűlését április 2-án d. e. 9 órakor a vármegyeház dísztermében fogja megtartani. A közgyűlés főtárgysorozatán a hivatalos előterjesztések között van az alispáni jelentés, valamint id. Daniel Gábor nyug. főispán és családjának bárói rangra történt emelésének bejelentése és a vármegyei közkórház részére Reiner Jánostól a »Szászok tábora«-ban vásárolt ingatlan ügye is. Bizony már ideje lesz a közkórházat fejleszteni és különösen orvosi szempontból is bővíteni. Mert mostanában gyakran megtörténik, hogy a közkórház — a két orvos külső nagy elfoglaltsága miatt — orvos nélkül van. Ezt pedig csak úgy lehetne megakadályozni, ha legalább még egy orvosi állást rendszeresítenek vagy pedig a meglevőket a kórházon kívül való működéstől eltiltanák. Időszerűnek tartottuk megjegyezni ezeket azért, hogy a közgyűlésen előforduló kórházügygel kapcsolatosan, az érdekelt törvényhatóságnak módjában legyen az illetékes körök figyelmét az ügyre felhívni és már végre-valahára a régen tervezett ambulanciát is rendszeresíteni. Sérelem ne essék. Személyes motívumot senki se lásson felszólalásunkban. Minket egyedül a közérdek vezérel most is, mint mindenkor vezetett. Különbön a közgyűlés legérdekesebb tárgyát a választások képezik. A parajdi szolgabíró-ság hivatali tisztségeit s ennek nyomán a megüresedő állásokat fogják betölteni. Főszolgabíró és szolgabíró választanak. Ezen kívül városi, községi ügyek, átiratok, kérvények és a közgyűlés kezdetét megelőző 24 órával beadható indítványok töltik be a tárgysorozatot.

— **Felavatás.** Mária-Kongregációk praesesének, Szabó János tanár urnak komoly lelkes előkészítése után Gyüm. o. b. a. ünnepén az isteni ihlettel áthatva vonult újból egy kis csapat égő gyertyákkal a templomba. Itt a szentélyben elhelyezkedve mély vallásos áhitattal dicsérte az Urat, A mise végeztével Főtisztelendő Pál István apátplebános ur tüzte mellére 19 ifjunak a Mária testvéresülés jelvényét. Majd élesen körvonalazta a kongregáció magasztos eszméjét, hogyan kell megtartani Mária hóféher zászlóját. Ünneplés, lelkesítő szavai a szívek mélyéig hatolva termékeny talajra találtak. Kopasz Albert tisztelendő ur is buzditóan szölt Mária leventéihez s predikációja csak hevítte a napsugaras arcokat s a már amugy is a szüztisztaság iránt hevülő ifjú kebleket. Ezek után tiszta szívvel és lélekkel hagyták el mindnyájan az aranyos mennyezetű templomot.

— **Ismét közlekedési akadály** volt e hó 26-án reggel 6—10 óra között a vasúthoz vezető állami utként szereplő Bethlen-utcában Székelyudvarhelyt. A fapiactól egészen

Székelybethlenfalváiig főakadt a közlekedés annyira, hogy az állomásra siető postakocsi is csak nagy későre tudat célját érni. Egyetlen szál rendőr erőlködött a rend helyreállításán, de nem ment sehogyan. Mig aztán magától eloszlottak a feltorlódtott fogatok. Csech Lipót faraktára — engedély nélkül — ismét nagy üzleteket csinált a közlekedési akadálynak részben ez is oka volt. De hát a nagyközönség érdekével — ugy látszik — nem törődik az alispán, az államépítészeti hivatal s még kevésbé a nyugalomra jól megérett főkapitány. (Beküldték.)

— **Katonai temetés.** Zaláni Apor János nyug. főhadnagyot, kit e hó 23-án 46-ik éves korában hosszas szenvedéseitől a halál megszabadította, Gyümölcsoltó Boldogasszony napján d. u. 3 órakor fényes katonai pompával temették el a helybeli ref. sirkertbe, általános részvét mellett. Halálát testvére Székely Dénesné Apor Emilia és családja gyászolja.

— **Földregés.** Besztercebányán — mint onnan jelentik — vasárnap este néhány perccel 9 óra előtt erős földalatti moraj, rázkódás kíséretében volt észlelhető, mely városzerte nagy riadalmat okozott. A regés néhány pillanatig tartott, de nem ismétlődött az épületekben nem esett kár.

— **Halalozások.** Katona Domokos életének 19-ik évében e hó 22-én; id. Borbély Lajos 66-ik évében e hó 24-én elhalt Székelyudvarhelyt. Mind a kettőt a róm. kath. egyház szertartásai szerint helyezték örökös nyugalomra.

— **Titokzatos eltűnés.** István Mihály jó-módu szovátai lakos néhány napja vejének látogatása és valami üzleti ügy elintézése végett Szovátáról kocsin Székelyudvarhelyre indult. Családja azóta hiába várva haza, táviratozott Székelyudvarhelyre és akkor tudódott ki, hogy István Mihály itten megsem fordult. A csendőrség eltűnése következtében nyomozást indított, valószínűnek látszik ugyanis, hogy István bünténynek esett áldozatul, tekintve, hogy hazuról 3400 koronát vitt el magával.

— **Sztrájk.** A székelyudvarhelyi cipész segédek a munkabérek emelését követelve hétfő reggel óta sztrájkban állanak. Miután követeléseiket a mesterek elfogadhatónak nem tartják, és a segédek erősen bizakodnak mozgalmuk sikerében, egyelőre békére kilátás nincsen. Ezen sztrájk mozgalomnak is, mint annyi más hasonló mozgalomnak, a nagyközönség fogja megfizetni az árát, tekintve hogy a munkabért fizető iparos, magasabb árban lesz kénytelen tudadni ipar termékeink.

— **Milyen lesz az idő 100 nap múlva** Egy sárréti öreg gazda, aki már hatvan év óta gondosan figyeli az időjárást és minden évben följegyzéseket tett, arra a különös tapasztalatra jutott, hogy a márciusi időjárás megfigyelésével meg lehet állapítani, hogy milyen lesz júniusban és júliusban az idő. Székely eltéréssel a megfigyelés csaknem minden évben bevált. Március hó első napjától kezdve meg kell figyelni minpen napot és amely napon reggel köd észlelhető, attól száz napra eső lesz.

— **Csak Mauthner-féle magvakat** vásárolnak helyesen gondolkodó, számító gazdák és kertészek még akkor is, ha mások olcsóbbak volnának, mert tapasztalatból tudják, hogy ez csakis a magvak rovasára és a vetők kárára lehetséges.

— **Balassy Ignác** mészárszékében, naponta mindennemű friss hus, füstölt kolbász kapható. A marhahusnak kilója 1 K 52 fillér. Petőfi-utcában az Agyagipar iskola mellett, Székelyudvarhelyt.

— **Csomagoló papír** kapható e lap kiadóhivatalában Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz.

Unitáriusoknak
igen becses a Demeter Dénes k rácsonfalvi lelkész által irt **Konfirmációi Emlék**, melyet az E. K. T. 280-902. sz. a. elfogadott és országos használatra ajánlott E gazdag tartalmu. igen sok keppel díszített könyv ára füzve 40 f. kötve 60 fillér. Kapható Betegh Pál könyvkiadóhivatalában Székelyudvarhelyt.

Hirdetés
az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül
nincs forgalom!
HIRDESSZEN tehát
a „Székely-Udvarhely”-ben

NIGRIN
(Fermolent)
a legjobb cipőkrém
Mindenütt kapható!
A légi vadászati kiállítás
súgy díjazott kiemeltve

B O R I

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi boriagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Udvarhelyvármegye Nemes Császájai. Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses családöréneti adatokat tartalmaz.

1848 eredeti francia angol és amerikai toalettmódel között a **BUDAPESTI BAZÁR** egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámot küld a „**BUDAPESTI BAZÁR**” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz.* Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő be- vásárlásainál és megrendeléseinel a „**SZÉKELY-UDVARHELY**” c. ujságot felemlíteni szíveskedjék.

Bélyegzők és pecsétnyomok mindenféle kivitelben gyári áron pontosan hibátlan szövegezés- sel kaphatók. „Székely-Udvarhely” ki- adóhivatalában (Be- tegh Pál könyv- és papír kereskedés- ben) Székelyudvar- helyt Vidéki megren- deléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-moralt, Tal- mud-erkölcsöket emlegetni, bár a leg- több ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyek- ket saját jól felfogott érdekeinek meg- óvása céljából ismernie kellene.
A Talmud a zsidó rabbiképzők tan- anyaga, ez az ő theológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rém- regény, ami ennél érdekesebb lenne.
A Talmud kivonatos, de szözerinti fordításban most jelenik meg 320 kvart- oldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető:

„A Kereszt” kiadóhivatalában
Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

Tanonc-felvétel.

A szé- kudvarhelyi villamos mű üzemvezető- ségenél egy jó házból való, 4 közép iskolát végzett, kifejlett testalkatu tanuló felvétetik. — Jelentkezések Székelyudvarhelyt, Eötvös-utca 12 szám alatt. Az üzemvezetőség.

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint gyász- jelentések

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői mun- kálatok izléses ki- vitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál
villamos üzemre berendezet könyvnyomtató és könyv- kötő-intézetében Székely udvarhelyt, Kossuth-utc 31. sz. alatt.

Már megnyitlt Székelyudvarhelyt, Kossuth- utca 25-ik szám alatt
Hirsch Rudolf férfi és női divatárúháza

Nagy választék mindennemű férfi, fiu, női és leányka készruhákban női, kosztümök, tavaszi kabátok, pon- gyolák és különféle bluzokban. Állandó raktár min- denféle női és férfi divatcikkekben.

Védjegy: „Horgony”.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régiónak bizonyult háziszere, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult készvénynei, oszánál és meghűléseknel.

Figyelmeztetés. Súlyos hamisítványok miatt be- vásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjegyvel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-30, K 1.40 és K 2.- és ügyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. D. Richter gyógyszerháza az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 nou.

SZÉKELY-UDVARHELY
tisztá 48 as függetlenségi lap, Udvarhe ymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hir- detésekre a legalkalmasabb.

Emle Adria Rákóczy Szt-István Szeposi Ien
legjobb magyar gyártmányú díszlevelepapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levelepapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- képes levelezőlapok 20-féle helybéli felvétel, levelepapírok stb. **Képes levelezőlapok Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből**

Állandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok**, u. m. községi, körjegyzői, szol- gabírórsági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és külön- féle magánügyi nyomtatványok.

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET **BETEGH PÁL** KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, su- lyu és minőségű irodai és író- **PAPIROSOK**
vonalzott és sima levelepapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, cso- magoló és selyempapírok, má- solópapírok, itató-papírok, szűrő- papírok, torta- és befőző-pa- pírok, könyvkötő-papírok és papír- különlegességek. Kártyapapírok.
Lemezpapírok minden súlyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.
Irkák, füzetek,
jegyzetkönyvek, hangjegyfüze- tek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szepírasi és rond- irási minták. Olcsó legyező-fal- rajzev, klozetpapírok, szivarka- hüvely, szivarka s névjegyáréak **Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-erszé- nyek, okmány és irománytáskák.**

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).
Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros **KÖNYVNYOMDÁJÁT**
mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, tábla- zatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá **könyvkötészetét**
honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki
Acélírótollak, rondtollak, üveg- tollak, tollszárak, disztollszárak. Ironok, fekete, színe ironok, fekete, színe ironok (crayonok), zsebironok, esa- varironbetétek, ironvédők, iron- hegyezők. Kréták, iskolai, kávé- házi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.
HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatré- szek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Dan- goló-sipok és orgonák. Mono- grammmok fehérnemű és levél- papírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyo- mók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablák és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képes- könyvek folyton vannak készlet- ben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi **középisko- lákban** és a városi és megye **elemi népiskolákban** használat ban levő **összes tankönyvek** rak- tára. Szótárak, térképek, naptá- rak, imakönyvek, albumok, em- lékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, nap- lók, jegyzőkönyvek, másoló- könyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notések), pénztár tömbök (Block), dárca és szel- vénykönyvek.
Körzők,
vonalzók, háromszögek, szögme- rő, rajzdeszkák tolltokok, itató- deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zseb- tintatartók, disztintatartók, toll- állványok, szivacs-csésze, író- mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyeg szögek, kapesok stb.